

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

Ayda bir çıkar

Yeniseri Sayı: 50	MART 1949	Sahibi : Abdullah Günel Yazı işlerini fiilen idare eden Kemal Kefeli	Basıldığı yer : İstikbal Basımevi	25 Kuruş
----------------------	--------------	--	--------------------------------------	-------------

İÇİNDEKİLER

Solculuk «Konuşma»	Mehmet ATAY
Hamamîzade İhsan	Prof. Dr. Ali Nihat TARLAN
James Burnham «Tercüme»	R. C. KUMRAL
Serzeniş «Şiir»	Bülent Hikmet ŞEREN
Halil Nihat Boztepe	T. İ.
Mağara Adamı «Tercüme»	Ekrem ORHUN
Bir kuzgunun ölümiyle	Bülent Hikmet ŞEREN
Bir yaylâ kızına «Şiir»	Abdullah GELGEÇ
Halil Nihat Boztepe	Peyami SAFA
Kumru Misali «Şiir»	Subutay KARSAN
Erzurumdan Trabzona	LADY KELLY
Dergiler arasında	KARSAN

Yeni seri sayı
50

MART
1949

Kuruş
25

Solculuk

5037666
1949, 50-52

«Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,»

«Etmesin, tek vatanımdan beni dünyada cüda.

«Etmesin, tek vatanımdan beni dünyada cüda. »

diyen istiklâl şairi Mehmet Akif, Türk Milletinin asil ruhuna ve asırları kucaklıyan ölmez imanına tercüman olmuştur. Evet bu Cennet vatanın bağrında can ile, canan ile ve bütün varımızla mesut ve müreffeh yaşıyacağız. Çünkü dışa karşı biriz ve beraberiz . .

Genç arkadaşlar : Damarlarımızdaki asil kan, bizleri sakat düşünce ve emeller arkasından koşturamaz. Ondaki kudretin sırrını bütün cihan bilir. Yalnız zaman zaman dışardan yurdumuza ve dimağlarımıza püskürtölmek istenilen zehirli telkinler ve aldatıcı düşünceler bizleri daima uyanık ve tedbirli bulunmağa sevkeden bir münebbih olmakla beraber, bu yıkıcı ve devirici amaçlar gülden hamleler ile mücadele etmekten çekinmiyelim. Yel kayadan bir şey koparamaz. Fakat kopan küçük zerreler sisli havalarda bir bataklık yapacak çirkef haline gelebilir.

Solculuk

Yazan : Mehmet Akif

Milletin istiklâl ve hürriyetini korumak için her türlü fedakarlığa hazır olduğunu gösteren bir mektup. Mektupun baş kısmında, "Milletin istiklâl ve hürriyetini korumak için her türlü fedakarlığa hazır olduğunu gösteren bir mektup" diye yazılmış. Mektupun devam kısmında, "Milletin istiklâl ve hürriyetini korumak için her türlü fedakarlığa hazır olduğunu gösteren bir mektup" diye yazılmış. Mektupun son kısmında, "Milletin istiklâl ve hürriyetini korumak için her türlü fedakarlığa hazır olduğunu gösteren bir mektup" diye yazılmış.

Türk milletinin en azından caddeleri : Sabahın doğuşu ile başlayan ve akşamın batışına kadar sürer. Türk milletinin en azından caddeleri : Sabahın doğuşu ile başlayan ve akşamın batışına kadar sürer. Türk milletinin en azından caddeleri : Sabahın doğuşu ile başlayan ve akşamın batışına kadar sürer.

"Kim bu Cennet vatanın uğruna olmaz ki feda"
"Şüheda kâhraman cepheri şahane şehada"
"Canı canlar, bütün vatanı kime de feda"
"Etimen tek vatanımız her ânımızda cüda"

Hamami Zade İhsan Bey

Akşam, ortalık kararmış... Hafif bir yağmur çiseliyor, bir haylide soğuk Beyazıtta vedalaşıp evlerimize dönecektik. O Cinci meydanında oturduğu halde koskaya doğru bana refakat ediyor. «Size bir iki sözüm var» diye bu külfeti ihtiyar ettiği için ben sesimi çıkarmadım. Bir kaç adım daha yürüdük ; durdu. 23. Kânunnevvâl 1944 Cumartesi gecesi Şehremini Halkevinde — Hamami Zade İhsan — gecesi yapılmış, orada Divan edebiyatının bu son ve kudretli şairi hakkında bir kaç söz söylemiştim. Merhum, hayatının en ufak referruatını gayet büyük bir itina ve intizam ile tesbit ettiği için bu konferansımı benden almıştı. Çantasından siyah bir defter kabı çıkardı. Enlice bir Lâstik ile ağız tarafı kapanmış olan defteri uzattı. «İçinde Şehreminde benim için verdiğiniz konferans vardır. Bunu iade ediyorum. Yalnız bir tercümei halim ile bir de resmi mi buna ilâve edecektim, yetişti-remedim. Mamafih bir kaç güne kadar onuda getiririm. Eh... Belki bir gün lâzım olur, benim için bir seyler yazarsınız» dedi. Son cümle o kadar hazin söylenmişti ki karanlıkta göremediğim göz yaşlarını, sesinin bu ihtizasında katre katre hissettim.

— Benim için pek değerli bir vadigâr olacak, fakat böyle karanlık düşüncelere dalmayın,

diye bir geyler kekeledim, Ayrıldık.

Senelerce süren ve derin bir sevgiye dayanan dostluğun aydınlatığı bir şuur berraklığı içinde gözlerim onun ruhunun en samimi kögelerine kadar uzanıyor onu çok yakından duyuyordum.

Hamami Zade İhsan bey, Devrinin asıl ananelerini ruhunda duyan ve onu biran bırakmayan aziz dostum. O, her manasiyle kibardı. Senelerce süren arkadaşlığımızda biran bile bu seviden düştüğüne şahit olmadım. İnce çok ince ruhu ile asil tevazuunu azametli fakat, sevimli bir hava içine alır. O, ortadan silinmek istiyen çehre, gizli ışıklarla nuranî bir ihtişama bürünüyor. O; hakiki bir beyetendi idi.

Hamami zadenin tercümei hali bir çok yerlerde negredilmiştir. Ben, kısaca onu burada tekrar edeceğim :

Hamami ailesinin bu çok değerli evlâdı (hicri 18 Rebiülâhır 1302, Mali 23 Kânunisanı 1300, milâdi 5 Şubat 1885 Çarşamba günb sabaha yakın Trabzonun Amasya mahallesinde (4) numaralı baba evinin üst katındaki orta odada dünyaya gelmiştir. Babası, Trabzon egrafından Hamami zade Hafuz Ahmet efendidir. Annesi Nafia hanım Rize egrafından Çelebi zade Salih

ağanın kızıdır. Mehmet İhsan ve-
di yanında babasını kaybetti. İp-
tidai ve Rüştî ve İdadi tahsilini
Trabzonda yapmıştır. Ailesinin
tek erkek evlâdı olduğu için ba-
basından kalan emlakî idare mec-
buriyeti karşısında yüksek tahsile
devam edememiştir. Lâkin o; il-
me kargı büyük bir aşk ile mü-
cehhezdi. Hususi surette Fran-
sızca ve Farsça öğrenmişti. Arapça
da bilirdi. Tarih ve Edebiyata
çok merakı vardı. 16—17 yaşla-
rında iken Trabzon ve İstanbul
gazetelerinde şiirler ve yazılar ne-
retmeğe başladı. Bu mühim in-
kişaf, muhitinde ona karşı de-
rin bir hörmet ve takdir uyan-
dırdı. Beş sene müddetle Trab-
zon İdadisinde Edebiyat ve kita-
bet Trabzon Darülmalûmünde
İslâm ve Osmanlı tarihleri okut-
tu. Bir müddet de resmi Trab-
zon gazetesi muharrirliğinde bu-
lundu. 1380 senesinde İstanbul'a
geldi. 1332 ile 1340 seneleri
arasında İstanbul'da Ticaret mek-
tebinde hocalık etti. 1340 sene-
sinde izinli olarak Trabzonda bu-
lunduğu sırada kendisine orada
veniden kurulacak olan Yüksek
Ticaret mektebi müdürlüğü ile
Türkçe Edebiyat muhaberât ve
negriyat dersleri teklif edildi. İh-
san beyin bin bir müşkülât için-
de tesis ettiği mektep 18 Nisan
1340 da merasimle açıldı. Trab-
zon muhiti için büyük faydalar
temin eden bu mektep, türlü
türli tahavvülâta uğradı. İhsan
bey, bütün vakitlerini bu mües-
seseye vakfetmişti. Bu faaliyet
sihhatine zararlı olabilecek bir
hale gelmişti. 1928 senesinde is-

tifa ederek İstanbul'a geldi ve
yüksek Ticaret mektebinde mu-
haberât ve negriyat derslerini ka-
bul etti. Bir müddet ilâveten Ga-
latasaray Lisesi Türkçe muallim-
liğinde bulundu. Oradan ayrıl-
dıktan sonra bütün mesaisini Ti-
caret mektebi, ne hasretti.

Kırk yılı bulan hocalık ha-
yatından mada bir çok ilmi ve
ictimai teşekküllerde azalıklarda
bulunan ve vazifesini büyük bir
aşk ile başaran bu değerli şairin
kısaca hal tercümesi budur.

O, her şeyden evvel şairdi.
Ne kadar ince ve hassas ruhu
vardı. Güzellikleri en guh ve şakrak
tarafından yakalar, onu Dil ve Ede-
biyat bakımından çok geniş olan
kültürü ile işler ve cidden nefis
eserler vücûda getirirdi. Onu son
divan şairi olarak tanıyoruz. Bu
hükmümüz, bir cihetten yanlıştır.
Çünkü Divan edebiyatı henüz ha-
yatta bulunan bir kaç kudretli
şaire daha malik olduğu gibi o
yadide şiir yazan gençlerde rast
lıyoruz. Bir cihetten doğrudur.
Çünkü divanını toplayan neşre-
den son şairidir.

Divan edebiyatı, son asırda
birbiri üzerine yediği namütenahi
darbelere rağmen hâlâ son nefesi-
ni vermedi. Hamami Zade; bu
görmüş "Fertut müsehhir," ın du-
daklarında son tebessüm, gözlerin
de son ihtiras ışığı değildir. Lâ-
kin muhakkak ki bu tebessüm
ve bu ışıkların Nedim'den sonra
en cana yakın ve en alevlisidir.
Bu samimiyet ve bu ihtirası ha-
kikaten ince ve parlak bir hayalle
besleyiniz.

Perişan kahrköl zertari destinara
almış yâr
Yed'beyzaya hak zerrin zîva bir
şem'dan vermiş

O destimal muhabbet
numuneyiz devrin ki yar elinde
gezer yare yadigâr oluruz

Ezel himarına olmuş duçar
gözleriniz

Süzülmüş ak. o, duçar himar
gözleriniz

Verir hayale sefa ruha abutabı
hayal

Cinan sabahıdır handezar
gözleriniz

Düğam şeh eser olmuş cemin
zammından

Bu bezmi şevke kalıp yadigâr
gözleriniz

Zemine nâkil olur zümridin
ufaklardan

Nigâhınım ile bin nevbahar
Gözleriniz

Levent — nazını müşkandan
eylemiş tertip

Diyar hüsnü alan sehriyar
gözleriniz

Daha nice nice birbirinden
güzel bedialar size verir.

Hamami zadedden divan e-
debiyatından ekol sahibi büyük
şairlerinden hiç birinin bariz te-
siri görülmez. Çünkü zengin bir
istidat ile yaratılmış olan o ele-
hayat ve muhiti divan sazını ver-
miş. O tellerden çıkan sesler ta-
mamen onun ruhunun samimi
nameleridir. Kendi de bir gaze-
linde şöyle der.

Misali sihr halâl oldu sözlerim
İhsan
Lisan ehlimuhabbette başka
halet var

Hakikaten onun lisanında
başka halet vardır. Hafızamızı
mazinin büyük divanlarında gez-
direlim, onun hançeresinin te-
mayüzünü derhal fark ederiz. A-
sırlar görmüş geçirmiş bu zengin
edebiyat içinde ayrı bir sese tes-
hüp etmek her babayiğidin kârı
değildir. Esasen onun hayatını
akından bilenler, o rind, pervasız
hayata samimiyetten başka
bir vasıf veremezler. Ruhuna sa-
dık kalan her sanatkâr ise mu-
hakkak orijanalitesini gösterir;
kendisi san'atının bu sırrına va-
kıfıdır.

Bir saz nev'icaz dan demesaz
olurken ah — dil
Uymaz usulü devri bir devrin
garip avazına

Çunâ şiirinde dava yoktur.
Ancak ilhamının esiri idi. Gazel
o ser azat ruha ne güzel yakış-
yor gazel de divan edebiyatının
rind kayıtsız bir şairidir. Kusur-
ları bile ayrı bir güzelliştir. On-
daki imaleleri (İhsan'ın) ruhu ile
duymalı.

Dudak verigleri var göyle meyl
edigleri var
O şahı beyti melâhat imale-
darmıdır ?

Divan edebiyatının tanzim-
ata kadar devam eden bir hen-
desi iç yapısı vardı ki bu mima-
ri, tanzimattan sonra tamamen

unutulmuştu. Yani (Şeyh Galip ten sonra) bu tarza rastlamıyoruz «Encümeni şüera» zümresinde de o devirde divan edebiyatına da kıymet veren ve o yolda büyük bir divan vücade getiren Namık Kemal de bu espri yoktur. Asıl Klâsik divan şiiri bu ruh dahiline girebilen eserlerdir. Bu manada Hammami zade kat'iyen klâsik değildir. O zengin divan vokabülerini şiirine malzeme olarak almış ve onu usulü dariresinde terennüm etmiştir. Melodileri tamamen şahsidir.

Şiirinin bariz hususiyeti en tabii ve külfetsiz şekilde zengin bir espri kabiliyetidir.

İhsanı unutmam dedi amma unutursa Ey şuh sakın gerduğı devranı unutma

Şu inkisardaki zarafet ve güzellik pek az şaire nasip olmuştur.

Firâğı vuslata düğün vücutu nerminin Dilim varmı benim başka inkisarlara

Bu espri içinde ahenkdar ruhunun aruz içinden başka bir ahenk alan tatlı bazen menalkolik melodileri ne kadar hususidir. Divan dilinin içinden kendi

şine seçtiği dil bu husustaki zevki seliminin yanılmaz bir şahididir.

Encama erer sohbet bir neş'e kalır Baki Mestane güzellerden avare gönüllerde

Onun divanı, bir samimiyet ahenk zekâ ve zarafet mecnuasıdır. Hamsi namesi ve diğer eserleri lisana kuvvetle hakim olan bu büyük şair ve san'atkârın zekâ espri cephesidir. Divanın bir çok cephelerine daha temas etmek lâzımdı. Bir gazete makalesine ancak esaslı noktalarıyla dahi sığdıramadığım bu çok değerli şair ve İhsan dostum için lâayık ile bir etüt yapmak lâzımdır. Maalesef, o, hayatında lâayık olduğu takdiri göremedi, Çünkü eserinin üzerinde divan kelimesi ni görenler, onun ruhuna nüfuz için üzerine eyilmek zahmetini ihtiyar etmediler.

Acı acı ihtiraf edelim ki büyük bir hıymeti daha toprağa verdik. Şimdi o, ciseliyen yağmur altında gözlerinin hazin damlaları içimde ağlıyor aziz dostum nur içinde yat.

Profösör Dr. Ali Nihat Tarlan

James Burnham

Yazan : André Maurois

Çeviren : R. C. KUMRAL

Kendi zamanları ve gelecek üzerinde derin tesirler bırakan üstad kitaplar, geniş bir tabakaya ulaşmış olanlar değildir. Karl Marx'ın «Kapital» ini okumuş okumuş olanlar pek azdılar, George Sorrel'in «Şiddet üzerine mülahazalar» ı ancak bir seçkin zümre tarafından tanınmıştı. «Sosyal mukavele» nin kendisi de hiç bir zaman kolay veya halkın sevdiği bir kitap olmamıştır. Fakat dazı hareket adamlarının kılavuzluğu ile büyük kitaplar büyük tesirler husule getirmiştir. Amerikan denemecisi James Burnham yığınlarca ne tanınmış ne de okunmuştur, ama onun dinamik okuyucular üzerinde bazı tesirleri olmuştur. Kimdir o? Machiavel, Montesquieu Marx veya Sorel manasında bir siyasî muharrir. Onun doktrinini objektif olarak açıklıyoruz:

Onun birinci kitabı, «Manager'ler ihtilâli», Marx tarzın,

da bazı tezler ileri sürmekte dir. (Zorlamaktadır):

1 — Bu harp bir ihtilâl, yani, feodalizmden kapitalizme geçişe benzeyen bir seçkin değişikliğidir. Yeni seçkin zümre, (Burnham'a göre) sosyalist nazariyeciler tarufından değil, teknisyenler ve bilginler tarafından değil, fakat manager'ler, istihsal teşkilâtçıları tarafından yapılacaktır. Bunlar, bürokratlar, üzin direktörleri, idarecilerdir. Birleşik—Devletlerde olduğu gibi Rusyada da, diyor o, bu sınıf şimdiden iktidara sahiptir.

2 — Kapitalizmin bir parçası yirminci asırda yaşıyor. Nasıl ki feodalizmin bir parçası da ondokuzuncu asırda yaşamış idi. Fakat kapitalizm bir çok ülkelerde sebep olduğu icadlardan istifade etmeğe kudretsiz bir hale gelmiştir. Bu ideolojinin kitleler üzerinde hiç bir propaganda değeri Sonu 18 de

Serzeniş!..

Güldür beni, gülsün bana mehtab,
Ürperdikçe sular. . .
Ne uzak ellerden eser bu rüzgâr,
Eskimiş hayallerle gelir!
Rayihalarla dolan bu diyar,
İçimden doğanları ne bilir?
Mavi, yeşil dalgacıklar;
İnceldikçe ufuklar,
Ne bilir, kalbinden geçenleri?..

Kim kimi sevmişki zaten?
Aldatmış herkes birbirini.
Lâleler, sünbüller, karanfiller bile
Bilmez birbirinin dilini. . .
İnmez o gönül bilirim,
Nazlı edalarla yatıp kalktığı tahttan. . .
Elbette ki bülbül, ağlar öyle güle!

İnceldikçe ufaklar,
Tatlılaştıkça sular renklerle. . .
Hani, anlamaz görünürsün ama,
Alev dudaklarından öpmek isterim. . .
Fakat neyleyim ki,
Ellere bakar gözlerin!
Neyleyim yine uğrunda ölmek isterim. . .

Bülent Hikmet Şeren

Halil Nihat

Nüktedan bir dostu kaybedince hatırladığım bir mısraı, eğer o nüktedan dost bize nükte edebiyatının en güzel örneklerini vermiş büyük bir şair olursa, nasıl olurda, tekrarlamam?

Dün Halil Nihat'ın tabutu arkasından yürürken de aynı mısra dilimde idi:

Ağlarım aklıma geldikçe
gülüstüklerimiz

Uzun zaman Boğaziçi'nde aynı köyde oturmaklığımız tanışıklığımızı sağlamış, dostluğumuzu arttırmıştı. Onun Beylerbeyi yolu üzerinde oturduğu köşk, zaman zaman şairlerin, ediplerin —hâttâ gece yatısına kalarak — toplanırları bir yerd.

Ondan sonra bizim eve de, ha yakın bir yere taşındığı zaman şair Âkif'in de orada oturduğu zamanlara rastlamıştı. Zaman zaman bizim evde toplanırdık. Bu edebî ziyafetlere doyum olmazdı.

Mehmet Âkif «Asım» isimli eserini tamamladığı zaman her vakıtkinden daha farklı, daha kalabalık bir toplantı yapmıştı.

Âkif, yanında çay semaveri duran koltuğunda oturuyor ve arada sırada bir fincan içimi aralık verdikten sonra kuvvetli mısralarını okuyordu.

O akşam, Mehmet Âkif'in yanında oturan Halil Nihat idi. Aralıklarda iki şairin güzel nüktelerini dinlemek de hepimize

zevk veriyordu.

«Asım» basılıp çıktıktan sonra Halil Nihat, onun için — Âkif'in üslûbu ile — mizahî bir manzume yazmıştır.

Bunda iki kişi konuşur. Biri «Asım çıktı» dar. Öteki çirkin Asım'ın kim olduğunu sorduktan sonra, güya hatırlar gibi olur.

Hakkı Tarık Beyin ağabeysi
bizim Asım Bey

Ondan sonra Halil Nihat bir ev yaptırıp İstanbul'a göçmüştü. Üsküdarlı şair Talât Bey'in bir tarih söylediği bu evin duvarında Halil Nihat'ın da bir manzumesi levha halinde asılı idi ki, bir mısraı hatırımdadır:

Hane yaptırdım misafirhane
de işte Halil Nihat'ı o misafirhanenin bir bucağında topraklara verdir,

Son yıllarını iki şeyle geçir-mişti: Hastalıkla ve «Ağaç» manzumesini tamamlamakla.

Evvelki gün akşam üzeri «Ağaç» şairi, büyük bir çınarın devrilmesi gibi öldü.

Nükte tiryakisi. zarafet meraklısı olanların yüreğinde bu ölümün acısı büyük olacak.

Ona rahmet diledikten sonra gene mısraı tekrarlayalım:

Ağlarım aklıma geldikçe
gülüstüklerimiz

T. İ.

1946 Model Mağara adamı

Çeviren : Yüksek Mühendis
Ekrem Orhan

Yazan :
Ralpeh Wallace

Binlerce işçi çalıştıran İsveç fabrikaları toprak altına nakle-tildi. Bir Alman taaruzu karşısın-da sanayiın felce uğramaması için büyük granit kayalarını delerek fabrikalarını tavyare bombardımanlarına karşı korudular. Hayret edilecek taraf şudur ki ; bom-bardımandan kaçarlarken yer altı fabrikalarının yer üstündekilerden daha iktisadî olduğunu buldular. Bir çok İsveç sanayicileri ben! şuna kani ettiler : Bundan sonra yapılacak fabrikaları artık yer al-tında inşa etmek bombardıman-ları düşünmeden randıman ve ekonomik noktalardan daha kârlı ve faydalı olur.

İdame masrafları azdır. Diş-sıra yoktur. Çatı tamiri yoktur. Pencere silmek veya tamir etmek yoktur. En soğuk kış havalarında bile bütün sene aynı harareti muhafaza eder derinliğinde gömülü olan fabrikayı ısıtma ihtiyacı du-yulmaz. Bir yangın başlarsa bile hava yollarını tıkamakla yangın zarar vermeden çabucak söndü-rülür.

Böyle yer altı fabrika sahip-

lerinden biri bana dedi ki: Haf-riyat fiyatları ver altında yapılan bir fabrikayı aynı büyüklükte bir yer üstünde yapılandan % 15 daha pahalı çıkıyorsa da kıtma ve idame masrafları 30 senede ye-raltı fabrikası yer üstündekinden % 10 daha ucuza mal olacaktır.

Merkezi İsveçde yeraltı fab-rikalarında 3000 amele çalıştıran Bolirder — Munktell tesislerini gezelim. Bu fabrika ziraat maki-neleri, dizel ve benzin motorlarıyla motor aksamı yapar. Otomobili-miz bir dağ eteğinde marosiz man-zaralı bir İsveç çiftlik binası ö-nünde durdu. Fakat duvar mente-geleri üzerinde bir kapu gibi açılınca en büyük bir kamyonun bi-le rahatca girebileceği bir yol methali ile karşılaştık. Bu yol ka-pu önüne düşecek bir bombanın hava tazyikinden içerisini muha-faza etmek için düz bir hat şek-linde değil zik zaklı yapılmıştı. Massif çift derin kapular bir ze-hirli gaz taruzunda ani olarak ezilir ve gazın girmemeaini önler şekilde imal edilmişdi.

Fabrikanın içine girince göz-

lerimi öğdüm ve hayretler içinde kaldım. Başımızın üstünde 30 metre kadar yükseklikde bir ka-ya önünde bir şehir biloku ka-dar muazzam odalar dağın bağ-rına sokulmuş. Torna tezgâhları harıl harıl çalışıyor transmisyon şaftları tamam tesbit edilmiş bir yerde monte edilmiş tavyare mo-torları senke hazır öte yanda tecrube edilen bir tavyare moto-ru var fakat ses yok duvarlarda ses emen tesisat var. Ameleler harıl harıl çalışmakta.

Bütün fabrika granit bir ka-ya içine gömülü ve bütün bu te-sis 5 senede tamamlanmış. Hiç bir yerden su sızmamakta. Hara-landırma tesisatı rutubet ve hara-reti ayarlıyor. Bir kaç gün için icap ederse elektrik kalöferlerinin verdiği sıcak hava bu havalandır-ma tesisatı sayesinde istenen nok-taya sevk edilebilir. Tavan ba-ğımları bir kubbe haline getiril-miş o kadar kuvvetli ki kolonlar-la takviyesine lüzum bile yok. Kubbenin en yüksek yerinden dağın üstüne 2 hava bacası açıl-mış bir düğmeye basmakla bu iki delik icabında hiç açılmamış gibi kapatılabilir. Mühendislerin kanaatine göre bu iki deliğe yer-leştirilecek kurgun kapaklar ica-bında civarda patlayacak olan bombasından çıkacak radi oaktif parçalarını emer. Atom bombası veya zehirli gaz bombası patlaması anında fabrikanın bütün hava delikleri kapatıldığı anda içerde ki hava temizleme tesisatı 3000 amele için 24 saat temiz hava temin edecek durumdadır. Fabri-kanın mühendislerinden biri ba-

na şu izahatı verdi : Bir yangın vukuunda bütün işçiyi 2 dakika-da dışarı çıkarabilir ve 5 dakika-da da yangını söndürebilir. Bütün hava delikleri tıkanınca yan-yın okadar çok oksijen sarfe-derki bunun yoksulluğunda ken-di kendine boğulur.

Görüşüğüm ameleler yeraltı fabrikalarını yer üstü fabrikalarına tercih ediyorlar çünkü bu yer altında hava daima temiz, daima aynı hararete ve daima cereyan-sızdır. İşçilerden birisi yer üstü fabrikalarında her kış nezleden rahatsız olduğundan şikâyet etti. Fakat şimdi yeraltında soğuk ol-madığını da ilâve etti. İşçi bağla-rından birisi de yapılan deneme-lerde işçilerin görme kuvvetleri yer altında daha iyi olduğunu söyledi çünkü burda güneşin par-laklığı yokdu.

Stokholde AGA kumpanya-sının yer altı fabrikasını gezdim bundada yer altı fabrikalarına karşı olan duyguyu aynı kuvvette gördüm. AGA yeraltı fabrikası bir dağ eteğinde dağa gömülü ve tam bir senede bütün tesis ik-mal edilmiş. İşçiler için ultra ni-zole suadan yapılmış çelik yıka-ma yerlerine kadar her konfor ikmal edilmişdi. AGA bu yer al-tı fabrikasında teleskop deniz altıları için pereskop ve diğer optik malzeme yapıyordu.

Yer altında yapılacak bir fabrika için hudud yokdu. Ge-çenlerde Newyorkun Burns Ard Roc kumpanyasının mühendisle-rile görüşüğüm onlar bana Çin hükûmeti için yedi tane elektrik abrikası projesi hazırladıklarını

söylediler. Bu fabrikalar Westinghouse tarafından inşa edildi ve hepsi 2500 nüfuzlu bir Amerika şehri halkına kâfi gelecek 8000 elektrik temin ediyorlardı. Fabrika bacaları gene bomba tesirine karşı giriş yolları gibi açık değil zik zak yapıyordu. Bu şekil yer altı kuvvet santralleri yer altı fabrikaları için baha biçilmez değerde idiler. Çünkü hava hücumları anında bu fabrikalar hiç müteessir olmadan çalışabiliyorlardı.

Bu harbin sonuna doğru düzünelerle Alman fabrikaları yer altına nakledilmişdi. Eğer Almanlar bunu bütün fabrikaları

için harbin bafında düşünmüş olsaydı belki harp halâ devam etmekte idi.

Amerika ordu ve donanma müşterek komitesi müşkül anlar için tabii mağaraları mühümmat deposu olarak kullanmağı düşünmüşlerdi. Bu komite sanayicilerle yaptığı toplantılarda fabrikaların bile yer altına naklini düşündüler. Fakat bunlar Amerika için en gayri müsait zamanlarda alınması gereken tetbir olarak muhahza edilmiştir. Lâkin İsveçin yeraltı tesislerini iktisadi ve randımanlı neticesi istiklâl için hayırlı neticeler doğuracaktır.

Bir kuzgun'un ölümüyle

Çamurlu yolun kenarında, çamurlu sulara bulanmış bir kuş cesedi gördüm. Tüyleri yolunmuş olduğu halde iri bir vücudu vardı. Kaktım, bir kuzgun... Tuhaftır ya, kuzgunların yüzelli senelik ömürleri olduğu aklıma gelince, sanki çok gün görmüş bir adamı kaybetmişim gibi içimde hüznle karışık bir his peydah oldu. Yüzelli veya daha fazla, insanların milyonda bir görebilecekleri bir ömür sürmüştü bu küçük vahşi!

O da hemcinslerine gaddar davranmış, o da hayatın binbir meşekkatini çekmişti. Berrak semalar, yalçın tepeler, yeşil ovalar görmüş fakat karlı kış günlerinde, o da yiyecek ve mesken buhrası geçirmişti. Eğer, düşüncesi olsaydı neler görecekti, ve dili olsaydı neler anlatacaktı?...

O zaman düşündüm ve dedim ki, dünyada bütün mahlûkatın kendi hayat seviyesini aşmaya hakkı yoktur, ömrü yüzelli de olsa bin beşyüz de olsa, benliğini de

tirmeden yaşıyacaktı. O bir kuzgun olarak doğdu, bir kuzgun olarak yaşadı ve bir kuzgun olarak öldü...

Ya biz? Elbetteki bütün insanlar, sadece tabiatın mahiyetiz. Ve bütün ihtiyaçlarımızı ondan arayıp onda buluyoruz. Hepimiz de insan olarak doğuyor, ve bir insan olarak ölüyoruz ama, bazan bu iki nokta arasındaki mesafe, bir insan yaşama hududlarını aşacak derecede, yükseklikler veya alçaklıklar gösteriyor. Pek tabiidir ki bütün insanlar birbirine müsavî karakterde olamazlar. Irk, zekâ, ahlâk, para... Bunlar insanlar üzerinde tesirlerini göstermiş ve gösterecek olan ezeli kuvvetlerdir.

Ve eskidenberi de, aynavasıflara malik bütün insanlar daima birbirlerini bulup anlaşmışlar, birbirinden farklı kitleler haline gelmişlerdir. Ve bizler bugün tabii şartlara riayet eden ve ifrata kaçmayan bir Amerikalının hayatını, ideal bir insanın hayat safhası olarak kabul edi-

Arkası 16 da

Bir yayla kızı'na

— Şair dostum Ali Baytok'a —

Bir siyah duman gibi kıvrılan tozlu yollar,
Sarmış bağrını yine kızıl alevden kollar.

Emiyor bir kavalın kırıltı en son nağmeyi,
Takmış göğsüne sular kanlı, kızıl lâleyi.

Bir yaylâ güzelinin altın rengi saçları,
İlâhî bir gururla süslüyor yamaçları.

Dantelli etekleri rüzgârla dalgalandı,
İssiz, تنها yollara bir kaç gölge uzandı.

Pınarlar türküsüyle seslendi dağdan dağa,
Düğürdün yine beni ah yaylâ kızı ağa...

Vuruldu mu bu akşam en ince bir yerinden ?
Öptü rüzgârlar yine o yağlı gözlerinden.

Ben ölürsem ne olur mezarıma şunu yaz :
«Seven bu garip şair Ayşe'siz yaşayamaz.»

Abdullah Gelgeç

Halil Nihat Boztepe

Peyami Safa

Onu otuz sene evvel tanıdım. İstanbul'un Divanyolu üzerinde üç neslin edebiyatçılarını ve Darülfünun hocalarının buluşturduğu için «Akademi» adını alan kahvelelerinde, hemen hergün onu görürdüm. Aziz dostu ve hemşerisi Hasan Saka ile tavla oynamadığı saatlerde, yirmi yaş gençliğimizi vasıflandıran galeyanlı konuşmalarımızı, yüzünün donuk ifade yapısına vurmayan ve sabit bakışlarında ışıltıyan derin bir dikkatle dinlerdi. Hükümlerinde ihtiyatlı ve insafı olduğu için az konuşurdu; ve konuştuğu zaman, dikkatli kalbinden gelen sesi, daima, zaptetmeğe çalıştığı gizli heyecanlarla titrerdi. Bu ses, bu sıcak ve içerlek ses, hiç kimsenin hislerini ve kanaatlerini örselemek istemediği için yükselmekten çekinen bu titrek ve derin ses, çizgileri pek az kırıldıyan sakin yüzünün sakladığı iç dalgalanışlarını sezdirirdi. Onun kendi nefsi üzerinde bu otoritesi, kara mü-

tareke günlerinin galeyanlı konuşma anlarında, onu bize bir vekar ve temkin örneği gibi tanıtmış ve saydırmıştı. Öfkesinin ve isyanlarının, bahtiyar bir istihale ile, gözlerinin altında yivlenen ince çizgilerde tatlı bir istihzaya çevrildiği hissedilirdi. Onun Eşref — Neyzen okulundan ayrı, ısırgan ve müstehcen olmıyan imali ve nezih bir hiciv çıkışı açmış, bu rikkatlı muvazeneli ve disiplinli ruhunu eseridir.

Gençliğinde ve coşkunluk çağında bile kâmil insan vasıfları taşıyan Halil Nihat'ın hicvi, ne kiskançlığın, ne öfkenin, ne de kılık değiştirmiş bir mahfelin ifadesidir. Merhametini gizliyen ve şikâ rını incitmiyen şefkatli bir istihzanın, yüksek beşerî vasıflı, ince nükte ve ima unsurlarıyla doludur. Orada insanlar ve hâdiseler, maskara değil, sevimli olarak gülünçtürler.

Ömrünün sonuna kadar şahsı ve adı etrafında alâka

dalgası uyandırmaktan çekinecek kadar necip bir feragat ve tevazu içinde yaşayan Halil Nihad Boztepe'yi yakından tanıyanlar kadar hiç kimse, kaybettiğimiz büyük kıymetin ölçüsünden haberdar değildir. Kendisi de zaten bir kaç asil kalbin içinde kalma-

yı, âvâre şuurların üstünü yalayip geçen günlük şöhretlerden olmağa tercih etmişti. Bu kalplerin kederi çok derindir ve şimdi en doğru ifadesini onun mizacı kadar sessiz gözyaşlarında bulmaktadır.

Bir kuzgun'un ölümüyle

Baştarafı 13 de yoruz. Gece gündüz, içki, safahat, kumar, vesair güya modern insanların eğlence safhası tabir edilen şeylere riayet ederek yaşayan kişiler, nasıl hayat bakımından nasıl insan saflarına giremezlerse, aynı şekilde sefaletin en korkunç pençesine yakalanmış olan bir Hint fakiri, bir Paraya da öyledir. Yukarda zikrettiğim iki nokta arasındaki fazlalıkları, eksikliklere koymakla bu mesele ancak grafik üzerinde bertaraf edilmiş olabilir. Esasını sosyologlar düşünsün.

Ahlâki bakımdan tetkik

edecek olursak, bütün insanlarda ilksel yaradılışa kaçan bir hayvanlık hissi her zaman mevcuttur. Medenî kişi bu hislerini gizlemesini bilen insandır. Kısa tabiriyle insanlar bir Yahoo'dur (*).

Yazımda kasdettiğim gibi kendime de telkin ediyorum ki, insan olarak doğdum, insan olarak öleceğim. Şu halde insanlığını kaybetmeden yaşamakta en doğru yoldur.

Bülent Hikmet Şeren

(*) İngiliz yazarlarından S. J. Switt'in "Gülünler'in seyahatleri" adlı eserinden atlar memleketinde adlı kısmın içinde yaratılmış, haris ve cimri hayvan tipl...

Kumru Misali

— I —

Köprü'nün üstü ne kalabalık,
Adalar vapurunun kalkacağı saatlerde.
Burda olsaydın da şimdi senle,
Kalabalığa karışsaydık.

Gözlerinin içi gülmeli gülmeli,
Ben birşeyler anlatırım sana durmadan.
Gel beraber yürüyelim bu yollardan.
İnsan dediğin kumru Misali çift gezmeli.

— II —

Senin yokluğunla üşüdüm
Bu Eylül sıcaklığında.
Dün Topkapı tramvayı sahanlığında
Seni ve bunları düşündüm.

Subutay Karsan

James Burnham

Başta 7 de yoktur. Kapitalizmin yerini bir demokratik sosyalizm almıya caktır. Çünkü yığınlar çok karışık bir ekonomiyi yürütemezler. Yeni cemiyet sınıfsız bir cemiyet olmayacak, bir aristokrat — bürokrasi olacak ve şimdiden olmuştur bile.

3 — Bu yeni cemiyetlerin müsavatsızlıkları hattâ bazı veraset şekillerini idame ettirecek fakat bu cemiyette paranın rolü azalacak ve işsizlik bilinmiyecektir. Egemenlik, meclislerden çok, ofislere ait olacaktır. Bununla beraber demokratik düsturlar enternasyonal bir değer saklıyacak ve menajerlerin kendileri de nutukları ve törenleri için demokratik maskeler taşımağa mecbur olacaklardır.

4 — Bu yeni cemiyetlerin enternasyonal politikası geniş konfederasyonlar kurulmasına doğru meyledecektir. Plânlı ekonomi kalabalık hakimiyetlerle fena bağdaşmaktadır. Dünyaya devleti — mantikî hal — yakın bir gelecekte pek az muhtemel görünüyor. Daha ziyade geniş devletlerin yahut süper — devletlerin tesekkül ettiği

görülecektir. Birleşik — Devletler, Rusya, belki Batı — Avrupa. Yeni ideolojiler ekonomik emniyeti coşturacak, ve kapitalist anarşiyi vadesine götürecektir.

Burnham'ın 1941 de «Manaşer'ler İhtilâli» nde sarsılmaz bir safiyetle tasvir ettiği yarınki cemiyet tablosu böyle idi.

James Burnham, «Machiavel'liler» isimli eserinde sert bir şekilde realist bir siyasetin perensiplerini açıklamaya ve bu siyasetin hürriyetlere saygı ile bağdaştığını isbat etmeğe çalıştı.

Bir makyavelli öyle bir siyasi muharrirdir ki, partilerin iman öğretimlerini samimiyetle kabul etmekten ise kelimeler ve düsturlar arkasına saklanan realiteyi görmeği denir. İnsanların çoğu arzularını, korkularını ve maksatlarını itirafa cesaret edemez. Meselâ Fransız İhtilâlinin gerçek sebebi (Burnham'a göre) liberal ve kapitalist bir ekonomikürmek üzere feodal ve korporatif tahditleri kaldırmaktır. Fakat ihtilâlcilerin itirafedilen (ne de meşur olan) ideolojisi bu degildi. İhtilâlciler bunu

yüreğten inanarak, insanın tabii iyiliği veya sosyal mukavele gibi efsanelerin arkasında siper edinmişlerdi. Nicee ruhani meclisinde toplanan piskoposlar tanrının hikmetinden bahsettiklerini iddia (ve iman) ediyorlardı, fakat gerçek mesele Akdenizin Roma tarafından idare edilen bir siyasi birlik olarak devam edip etmiyeceği bilmektir. Büyük devletler 1919 da denizlerin serbestliği prensipinin ahlâkiliği üzerinde tartışıyor görünüyordular, halbuki tek gerçek mesele, denizleri kimin kontrol edeceği idi.

Bazı atak nazariyeciler: Machiavel, Mosca, Sorel, Michel, Pareto şeylerin tohumunu kelime samanlarından tecrit etmeğe kalkıştılar. Burnham bunların her birinin fikirlerini ortaya koyuyor, sonra, Machiavel'in onlara malûm olan doktrininin bir bütününü tesise çalışıyor. Bunları, onun yaptığı gibi tez şeklinde hulâsa ediyoruz;

1 — Bir ilmi politika tasarlamak mümkündür.

2 — Bu ilmin konusu iktidar için mücadeledir.

3 — Bu mücadeleyi, eğer nutukların ve yazıların görünüşüne kapılırsak, anlamak imkânsızdır.

4 — En muteber ayırma,

idare edenlerle edilenler, seçkinlerle seçkin olmayanlardır.

5 — Siyasî ilim esasında seçkinliğin kompozisyonu olan ilimdir.

6 — Her seçkin zümrenin (yahut idare eden sınıfın) amacı, iktidarı kuvvetle veya hile ile elde etmektir.

7 — Bu amaç siyasî efsanelerin bir koruyucu dumanı maskelidir.

8 — Her cemiyette iki temayül çarpışır: İktidarda tutunmak isteyen seçkinlerin; bu seçkinlerin yerini almak yollarını arayan seçkin olmayanların temayülü. Daîma ikinci temayül muzaffer olur. Bu mücadele tarihi meydana getirir, bu tarih statik olamaz. Ne Ütopya ne de Altın çağ yoktur ve hiç bir zaman olmayacaktır.

Seçkin zümrelerdeki ihtilâl dediğimiz anî değişiklikler hangi şartlar içinde husule gelmektedir? İhtilâller iktidardaki seçkinler yeni unsurları içlerinde sindiremediği, kendi kendilerine ilmatları kaybettiği, idare eden sınıfın, görevlerini kendini eğlencelere vermek üzere terkettiği, kendini savunmak üzere, kuvvet kullanmağa cesaret edemediği zamanlarda yapılır. Bugün kapitalist seçkinliğin hali, (diyor Burn-

ham) böyledir. Teknolojik ilerlemeler onun ekonomisini zaman aşımına uğratmıştır. Uzuvarının pek çoğu işlerin yürütülmesinden elini çekmiştir. Onun kendi kendisine itimadı kalmamıştır. Ve kendisini (eskî aristokrasî gibi) daha sert olan yeni seçkinlerin, onun şükranını kazanan, insanî yetçiliğine bırakmaktadır. İkinci dünya harbi 1914 de başlayan ihtilâlin safhalarından birisidir.

Demokrasî bu seçkin deşikliklerle devam edilecek midir? Profesör Hayenck'in şimdi meşhur olan kitabı (Kölelik yolu) nda bu suale: hayır cevabını verdiği hatırlardadır. Onun gözünde kapitalist liberalizm ve politik liberalizm bir birilerinden ayrılamazlar. Burnham onun fikrinde değildir ve bu konuda dikkate talâkkiye değer fikirleri vardır. Rey usulünün, hattâ umumî de olsa hürriyeti yaaatmağa yete ceğini o düşünmüyor. diktatörlerin, diyor o, umumî rey istediğini ve çoğunluğu elde ettiğini gördük, bu, onların rejimini liberal kılmıyordu. Bir faşizm demokrasiyi demokrasi adına mahvedebilir.»

Burnham'ın gözünde gerçek hürriyeti teşkil eden şey, hükûmetden seçkinlere vatan-

daşların açıktan açığa muhalefet hakkıdır. Makyavelliler bu türlü bir hürriyeti, hürriyet efsanesine topladığı için değil de insan düşüncesinin hiç bir alanda hattâ ilim sahasında bile hürriyet olmaksızın ilerlemesi yüzünden zarurî saymaktadır.

Hiç bir iktidar kendiliğinden sınırlanmaz. Demek ki her iktidar tutunmağa ve genişlemeğe meyleder. Her iktidar, şayet mürakbesiz ve mücadelesiz kalırsa, despotluğa gider ve iyi müstebit ancak bir tesadüftür. Bir şef aklı selimini korumak için muhalefete muhtaçtır. Hürriyet yoksa hiç bir sosyal sadet te yoktur.

Hürriyet, bir cemiyette çeşitli ve muhtar sosyal kuvvetlerin beraberce varlığını icabeder. Hiç bir parti hürriyeti yalnız başına kurtaramaz; iktidarda olmayan parti hürriyeti, iktidar oluncaya kadar korur o vakit henüz taçlanmış olan muhalefete yeni bir muhalefetin halef olması lâzımdır.

Ama hürriyet, müşkül zamanlarda, kuvvet ve devlet istikrarı için bir tehlike olmaz mı? Cevap basittir: İki defa, 1918 de ve 1945 te hür memleketler Alman istibdadı-

nı yendiler. Muhalefetin tenkitleri oralarda idare eden seçkinleri, usullerini değiştirmeğe mecbur etmiştir. Bilâkis diktatörlük rejimlerinde terör yanlış doğurur. Harp devamınca kaç kere, Birleşik Devletlerde umumî efkârın ve kongrenin protestoları hükûmet teşkilâtını düzeltmeğe sevketmiştir. Alman bozununda ise, umumî efkârın sü kûtu, bu totaliter ülkede ve kendisi gibi düşünmeyen herkese hain muamelesi yapan bir partinin mutlak iktidarı içinde, nasıl bir rol oynamıştır.

Son sual: Ekonomik iktidarın merkezileştirilmesi, zarurî olarak, hürriyeti, mahvetmez mi? Burnham'ın cevabı: Kapitalist olmayan bir cemiyette bile devletin bölünmüş olduğu tasarlanabilir. Devlet merkeziyetçi olmaya

bilir. Fiyatların fertlerin hareketleriyle tayin edildiği kapitalist piyasa yerine, muhtar ofislerin, sendikalist kümelerim, müstehlik birliklerinin ve memur birliklerinin ticarî muameleleriyle yeni bir piyasa kurulabilir. Bu mahiyette bir gelişme bir fikir fantazisi değildir; bunun başlangıçları, bir kaç seneden beri, Amerikada müşahede edilebilir. Siyasî hürriyet, idare eden seçkin zümre ile muhaliflerden ibaret seçkin zümre arasınaiki ihtilâfin muhassalasıdır. Hürriyetin istikbali bu ihtilâfin sürekliliğinden doğar ve bunun içindir ki muhalefetten korkmak değil onu korumak lâzımdır.

Bu bilgili ve kuvvetli ki tabın özü böyledir; tafsilat için makyavel namzetlerini bu yeni makyavele havale ediyorum.

Erzurumdan Trabzona

Yazan : Lady Kelly

Geçen haziran ayında Erzurum yolile şehrimize gelen İngilterenin eski Ankara büyük elçisi Sir Davit Kelly ve eşi Lady Kelly Halkevimizi de ziyaret etmişlerdir. Sayın Lady Kelly bu seyahatlarına ait intibalarını üç makale halinde «Hürriyet» gazetesinde neşretmiştir. Kıymetli bir İngiliz bilgini olan bayan Kelly'nin bu makalelerini mecmuamızın sütunlarına almakta fayda mülâhaza ettik. Birinci makale Erzuruma, diğerleri Trabzona aittir.

ERZURUMDAN TRABZONA

Eğer yanılmayorsam Ankaradan Kayseriye, oradan da Malatya ve Elâzığ yoluyla Erzuruma hava yolculuğu altı saat sürdü. Havadan bakıldığı zaman Ankaradan Kayseriye kadar olan yaylâ hiç de dümdüz bir saha teşkil etmiyor; bilâkis, bir takım hoş meyil ve tepelerden mürekkep bir bölge üzerinde uçuyoruz.

Elâzığ'den ileriye üç bin dört bin metre yukarıdan gidiliyor. Manzara hakikaten heyecan verici. Arazi yavaş yavaş ârızalanıyor ve Bingöl gibi yüksek dağlar ortaya çıkıyor. Her zirveyi aştıktan sonra arkada saklı ufukları biraz daha iyi görebiliyoruz. Bu sıra dağlar Anadolu haritasında doğuya doğru kocaman bir meyye kurdu gibi uzanır.

Tayyere çok yüksekten uçtuğu halde, hava berrak olduğu için, bu dağların yamaçlarında bir tek göl olmadığı gayet vazih bir şekilde görülüyordu. Burialarda karaya inmiye mecbur kalmak, hakikaten, hiç de iyi bir şey olmazdı.

Etrafı çepeçevre yüksek dağlarla çevrili muazzam bir ovanın ortasında Erzurumu uzanmış yatıyor görünce derin bir nefes aldık. Haziran da bulunmamıza rağmen hâlâ kar vardı. Çünkü Erzurum deniz seviyesinden iki bin metre yüksekliktedir.

Sonu var

Dergiler arasında

DEĞİRMEN

İstanbulda 1942 Ekim ayında yayınlanan birinci sayısıyla neşriyat hayatımıza katılan ve 1943 Mayısına kadar 8 sayı çıkan Değirmen dergisi, geçtiğimiz Şubat ayı başında yayınına tekrar gehrimizde bağladı.

Değirmen'in bu ilk sayısında Halit Tanyeli, Orhan Ş. Ural, Cemal Enisoğlu, İbrahim Topsakal, Adnan Topsakal ve Adnan Rağit Günay'ın yazı ve şiirleri var.

Varlık dergisinin «İçerde fikir ve sanat hareketleri» sayfasında iktibas edilen (Beklediğimiz Roman) başlıklı yazısında Orhan Ş. Ural roman konusunda bizde şimdiye kadar pek söylenmemiş hakikatleri «.. Romancının kendini dört duvar arasına hapsederek muhayyilesinin koridorlarındaki vakıaları kâğıt üzerine serptiği devirleri geçeli bir hayli oldu. Fakat buna rağmen ondüleli bağların bugün Babıâlide sürümünü temin ederek, büyük çocuklara ve sayfiye gençlerine okutturdıkları eserler hep o (hissi ve acıklı sergüzeşleri) anlatmaktan öteye varamıyor...». Bir kamyon geçince arkasından koğan çocukların, kahvelerden fırlayan delikanlıların bağlarını tevekkülle sallayan ihtiyarların bulunduğu nahiyelerin ve haftada bir vapur uğrayınca hayatına renk ve ses katılan kazarların iç dünyalarına bir projök.

tör gibi dalan romanlar bekliyoruz. Durumu ağır yüke müsait olmıyan dar tahta köprülerle yolculuk yapanların ve bir İstanbul luya merihten gelmiş gibi hayretle bakan yirmi haneli köylerde yaşıyanların hayatını kucaklıyan eserler yaratıldığı gün (biz) anlatılmış olacağız..» Sözleriyle belirtiyor.

Halit Tanyeli'nin İnsanlara Dair isimli şiirinde :

Kuş uçar, kervan geçer

İnsan devam eder yaşamakta gibi rahat ve kendiliğinden söyleyişler var.

Değirmende en çok ilgi ve dikkatimizi Adnan Topsakal'ın «Kedi yavrusu» hikâyesi çekti. Adnan Topsakalda; gerek aldığı konu, gerek onu işleyişi ve anlattığı şeylerden farkına varmadan bir dünya görüşü veriş ve gerekse günün düşünce tekniğine uygun bir söyleyiş kullanışı bakımından tam bir modern hikâyeci kişiliği gördük.

Eski değirmen kurucularından ve şimdi Lisemizin değerli edebiyat öğretmeni olan Halit Tanyeli tarafından çıkarılan Değirmen, büyük kültür merkezlerinden uzak ve yazıcı kaynağından mahrum şehrimiz gibi bir yerde çıkmasına rağmen içinde topladığı yazı ve şiirleri bütün olarak alındığı zaman günümüzün gerçeklerine ve düşüncelerine uyan ileri ve yapıcı bir sanat ve

fikir hüviyeti taşıdığı görülmekte ve kesin olarak söylenebilir ki şimdiye kadar şehrimizde çıkan en değerli sanat ve fikir dergisi bulunmaktadır.

VARLIK

17 yıldanberi çıkmakta ve fikir, hikâye, şiir topyekün kültür hayatımıza başarılı hizmetlerde bulunan ve bilhassa genç neslin kalburüstü değerlerini yetiştiren ve tanıtan Varlık dergisinin Mart 949 No: 344 üncü sayısı çıktı.

Yazıları en küçük eb'attan hurufatla dizmek suretile fazla yazı bulundurma imkânını çoğaltan bu sayısında Yakup Kadri'nin «Atatürk ve İnkılâplar» konusundaki ankete vermiş olduğu ve her satırı heyecan ve gençliğe üğüt ve ibret dolu bulunan cevabı Y. Nabi'nin «Türk Köyü Kurtarıcısı» nı Bekliyor.» başlıklı yazısını, Mustafa Baydar, Muhtar Körükçü, Ahmet Ziyaettin Tuncar'ın yazıları, Sait Faik, Muzaffer Hacıhasanoğlu, Ferhan Oğuzkan'ın hikâyeleri ve Ziya Osman Saba, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Necatigil, Halim Yağcıoğlu, Rıza Apak, Nahit Ulvi Akgün, Subutay Karsan, M. Sunullah Arısoy, Kenan Harun, Talip Apaydın, Sabih Şendil, Abdüllatif M. Ünsal, Mustafa Şerif Onaran, Turgut Uyar gibi genç ve tanınmış şairlerimizin şiirleri bulunmaktadır.

Turgut Uyar'ın çok güzel olan şiirini aşağıya aynen alıyoruz.

ÖLÜME DAİR KONUŞMALAR

—2—

• ..İşte günlerden bir gün elâ gözlüm,

Yeni bir başlangıçla bitecek ömrümüz.

Amenna ve saddakna,
Bari hoşca geçse günümüz

**

Hangisine taşa edeceğiz gâstık,
Ölüm derdi kalım derdi derken
Dimyata pirinci giden misali
Yolun ortasına ulaştık.

**

Ölüm bir hatıra gibidir insanda
Kâh hatırlanır, kâh unutulur.
Fakat bir gün, bir gün nihayet
Gözle görülür, elle tutulur.

**

Şimdi taştan çıkardığım ekmele,

Çorba içmekteyiz sıcak sıcak.
Fakat yarın kim diyebilir ki

Turgut,

Hatıra olmayacak. ?

**

Unutmak istiyorum zaman zaman,

Ne yapsam ne etsem olmuyor,
Kabulleniyorum.

Kabulleniyorum da gelgelelim
İçim içimi yiyor. . .

**

Nasılki unutamaz insan
Bir kez gerçekten sevdiğini

.....

Senin anlayacağın elâgözlüm
şimdiden,

Alıştırıyorum kendimi.

KARSAN

Bugün çıkmakta olan Halkevi dergilerinin listesi

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi	Kaç günde bir çıktığı
Taşpınar	Gaziantep	2 ayda bir
Çorumlu	Çorum	ayda bir
Doğuş	Kars	ayda bir
Erciş	Kayseri	onbeş günde bir
Fikirler	İzmir	iki ayda bir
Gediz	Manisa	onbeş günde bir
Görüşler	Adana	ayda bir
Halkevi	Eskişehir	ayda bir
İnaç	Denizli	ayda bir
İnan	Trabzon	ayda bir
Karadağ	Diyarbakır	ayda bir
Karadimas	Zonguldak	ayda bir
Kaynak	Balıkesir	onbeş günde bir
Konya	Konya	ayda bir
Ondokuzmayıs	Samsun	onbeş günde bir
Taşpınar	Afyon	ayda bir
Türk Akdeniz	Antalya	ayda bir
Ün	İsparta	ayda bir
Uludağ	Bursa	ayda bir
Yeni Türk	Eminönü	ayda bir
Halk bilgisi	Eminönü	ayda bir
haberleri		

Basıldığı yer :
İstikbal Basımevi—Trabzon